MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
GINO CAMILLERI

Seduta tat-12 ta' Novembru, 2010

Rikors Numru. 743/2000/1

Peter Azzopardi ghan-nom u in rapprezentanza ta' Canadian Brothers Limited

vs

Kummissarju tal-Artijiet u l-Avukat Generali

Il-Qorti

Rat ir-rikors tas-socjeta' Canadian Brothers Limited fejn gie premess:-

Illi s-socjeta' rikorrenti hi proprjetarja ta' bicctejn art f'l-Imsida wahda tal-kejl ta' 901.3 metri kwadri inkluza kamra

rurali, li tmiss mill-Majistral ma’ proprjeta’ ta’ Guse Diacono, mill-Grigal ma’ proprjeta ta’ Eucharistic Zammit u mix-Xlokk ma’ Triq il-Wied u l-ohra tal-kejl ta’ 239.8 metri kwadri li tmiss mill-Lbic ma proprjeta ta’ Dr. Gerard Montanaro Gauci LL. D u ohrajn, mill-Majistral ma’ proprjeta’ ta’ George Pace u ohrajn u mill-Grigal ma proprjeta tas-Sur Eucharistic Zammit.

Illi dawn il-bictejn art ittiehdu mill-poter tar-rikorrenti mill-intimati permezz ta’ Dikjarazzjoni fil-Gazzetta tal-Gvern tal-11 ta’ Ottubru, 1974 b’l-Avviz numru 691 u l-akkwist ta’ dawn il-bictejn art kellu jkun b’xiri assolut.

Illi fid-19 ta’ Gunju, 1992 l-itnimati hargu l-Avviz ghal Ftehim izda qatt ma istitwew il-proceduri relattivi quddiem il-Bord tal-Arbitragg dwar l-Artijiet.

Illi sal-gurnat ta’ llum ghaddew iktar minn ghoxrin sena minn meta r-rikorrent gie iddeprivat mill-proprjeta tieghu u sal-lum ghadu ma giex irrikompensat ghal din id-deprivazzjoni.
Illi dan l-agir tal-intimati jikkostitwixxi ksur tad-drittijiet fondamentali tar-rikorrenti peress illi (a) l-ewwel nett huma naqsu li, fi zmien ragjonevoli, jiddeciedu fir-rigward tal-kumpens dovut lir-rikorrent ghad-deprivazzjoni tal-proprjeta’ sofferta minnhom u sussegwentement jghaddu ghall-hlas ta’ dan l-istess kumpens u ghaldaqstant qeghdin jilledu d-dritt fondamentali tar-rikorrent ghal smiegh xieraq fi zmien ragjonevoli kif protett mill-Artikolu 39(2) tal-Kostituzjoni ta’ Malta u tal-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet Fondamentali tal-Bniedem u (b) it-tieni net, huma naqsu li jikkompensaw lir-rikorrenti ghall-valur tal-proprjeta’ li huma esproprjaw mill-pussess taghha u ghaldaqstant qeghdin jilledu d-dritt fondamentali tar-rikorrenti kif protett mill-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet Fondamentali tal-Bniedem.

Ghal dawn ir-ragunijiet is-socjeta’ rikorrenti qed titlob li jinghataw dawk l-ordnijiet u dawk id-direttivi biex tassigura t-twettiq tad-drittijiet fondamentali protetti bl-Artikolu 1 tal-

Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u bl-Artikolu 6 ta’ l-istess Konvenzjoni Ewropea kif ukoll bl-Artikolu 37 u 39(2) tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u fosthom billi jigi dikjarat li tali dewmien kif fuq deskritt jikkostitwixxi ksur tad-drittijiet fondamentali tar-rikorrent kif proetti mill-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u bl-Artikolu 6 ta’ l-istess Konvenzjoni Ewropea kif ukoll bl-Artikolu 37 u 39(2) tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u billi jigi ffissat zmien qasir u perentorju ghall-hlas tal-kumpens dovut lill-esponenti ghad-deprivazzjoni mill-proprjeta’ taghha u billi jinghata kull rimedju iehor necessarju u opportun biex jigu protetti d-drittijiet fondamentali tar-rikorrenti kif fuq inghad.

Rat ir-risposta tal-intimati fejn gie sottomess illi preliminarjament, l-Avukat Generali m’huwiex legittimu kontradittur ghall-azzjoni stante li ma hemm xejn fir-rikors promotur li huwa addebitat jew li jista’ jigi addebitat lilu; subordinatament dina l-Qorti ghandha tiddeklina milli tesercita l-gurisdizzjoni taghha skond il-Kap IV tal-Kostituzzjoni u skond l-Att XIV tal-1987 stante li r-rikorrent kellu u ghad ghandu mezzi xierqa ta’ rimedju ordinarju ghal-lanjanzi tieghu. Illi infatti r-rikorrent f’din il-kawza qieghed jilmenta illi ghad illi huwa ilu li oggezzjona ghall-ammont offert lilu fl-avviz ghall-ftehim mahrug fit-termini ta’ l-artikolu 12(1) tal-Kap 88 l-awtorita kompetenti naqset li tirreferi l-kwistjoni lill-Bord ta’ Arbitragg dwar Artijiet fit-termini tal-Artikolu 22(3) tal-Kap.88, li ma jimponix terminu fuq l-awtorita pubblika li fih ghandu jsir ir-rikors quddiem il-Bord ta’ Arbitragg dwar l-Artijiet u dan, inter alia, peress illi l-ligi tippermetti illi l-ammont ta’ kumpens jigi anke negozjat bejn l-awtorita’ kompetenti u s-sid. Illi ghalhekk l-obbligazzjoni imposta fuq l-awtorita’ pubblika fit-termini tal-artikolu 22(3) hija obbligazzjoni minghajr terminu li l-ezekuzzjoni taghha thalliet fir-rieda tad-debitur u li dwarha japplikaw id-disposizzjonijiet tal-Artikolu 1078 tal-Kodici Civili u senjatament dwak tal-paragrafu (b) tal-istess artikolu li jaghti dritt ta’ azzjoni biex jigi stabbilit mill-Qorti iz-zmien li fih ghandha tigi esegwita l-obbligazzjoni.

Ghalhekk ghas-sitwazzjoni li minnha qieghed jilmenta r-rikorrent nomine u ghal dak li huwa qiehged jitlob tezisti azzjoni civili ad hoc illi ma tistax tigi esercitata permezz tal-proceduri specjali u eccezzjonali kontemplati fil-Kapitolu IV tal-Kostituzzjoni u fl-Att XIV tal-1987 izda trid tigi esercitata permezz ta' azzjoni ordinarja fit-termini tal-Kodici Civili.

Illi kwantu bazata fuq l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni jostaw ghall-azzjoni odjerna d-disposizzjoni tal-Artikolu 47(9) tal-Kostituzzjoni.

Illi kwantu bazati fuq allegazzjoni ta' nuqqas ta' smiegh xieraq fit-termini tal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u ta' l-Artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni l-azzjoni hija karenti minn fondament guridiku stante illi d-dewmien fir-referenza lill-Bord ta' Arbitragg dwar l-Artijiet huwa rizultat tal-fatt illi l-attur qatt ma esercita d-dritt tieghu li jitlob il-fissazzjoni ta'terminu ghal tali referenza fit-termini ta' l-Artikolu 1078 tal-Kodici Civili u ghalhekk id-dewmien huwa attribwibbli ghal nuqqas tar-rikorrent stess.

Illi kwantu bazata fuq l-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protocol ghall-Konvenzjoni Ewropeja u fuq l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni l-azzjoni hija ukoll infondata stante illi huwa car illi r-rikorrent ghandu dritt skond il-Kap 88 li jigi kompensat tal-valur tal-art esproprijata u meta l-Bord jiffissa l-kumpens r-rikorrent jinghata ukoll l-imghax fuq is-somma aggiudikata mid-data meta l-art ghaddiet fil-pussess tal-Gvern. Ghalhekk il-ligi tipprovdi kemm ghall-kumpens giust kif ukoll ghall-kumpens ghad-dewmien fl-ghoti ta' l-istess kumpens u ma tqum ebda kwistjoni ta' tehid ta' proprjeta minghajr kumpens.

Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghall-premess, ghandu jigi rilevat ukoll illi l-intervall ta' zmien bejn l-ispedizzjoni ta' l-avviz ghall-ftehim u proceudri ulterjuri gie ukoll prolungat mill-fatt illi wahda mill-intimati f'dak l-avviz ghal ftehim tad-19 ta' Gunju 1992 giet nieqsa fil-mori ta' l-avviz u d-decess taghha ta lok ghal komplikazzjonijiet.

Ghal dawn ir-ragunijiet l-intimati filwaqt li rrizervaw illi jintavolaw eccezzjonijiet ulterjuri jekk ikun il-kaz, jissottomettu illi r-rikros ghandu jigi respint.

Rat l-affidavit ta’ Peter Azzopardi presentat mis-socjeta’ rikorrenti.

Rat l-affidavit ta’ Margaret Falzon presentat mill-intimati.

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tas-socjeta’ rikorrenti.

Rat in-nota ta’ referenzi tas-socjeta’ rikorrenti.

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet responsiva tal-intimati.

Rat l-atti l-ohra kollha tal-kawza u d-dokumenti esibiti.

Rat li l-kawza giet differitra sabiex tinghata s-sentenza.

Ikkonsidrat:-

Jirrizulta li s-socjeta’ rikorrenti kienet proprjetarja ta’ bicctejn art f’l-Imsida wahda tal-kejl ta’ 901.3 metri kwadri inkluza kamra rurali u l-ohra tal-kejl ta’ 239.8 metri kwadri. Jirrizulta ukoll l-awtoritajiet kompetenti hadu b’xiri assolut l-imsemmija bicctejn art mill-poter tas-socjeta’ rikorrenti permezz ta’ Dikjarazzjoni pubblikata fil-Gazzetta tal-Gvern fil-11 ta’ Ottubru, 1974. Dan l-esporprju sar fuq talba tad-Direttur tax-Xogholijiet in konnessjoni ma bini ta’ reservoir. Fid-19 ta’ Gunju, 1992 inhareg Avviz ghal Ftehim minn naha tal-awtoritajiet kompetenti u l-prezz offert f’dan l-Avviz ghax-xiri tal-bicctejn art gie kontestat mis-socjeta’ rikorrenti. Almenu sal-gurnata tal-presentata ta’ dawn il-proceduri l-istess awtoritajiet kienu naqsu li jistitwixxu l-proceduri relattivi quddiem il-Bord kompetenti kif riedet il-ligi vigenti fiz-zmien in kwestjoni. Ghalhekk is-socjeta rikorrenti ukoll almenu sal-gurnata tal-presentata ta’ dawn l-istess proceduri s-socjeta’ rikorrenti kienet ghada mhux kompensata ghat-tehid tal-imsemmija artijiet.

Skond ix-xhud prodott mill-intimati d-dewmien kien dovut ghall-fatt li kien hemm numru konsiderevoli ta' sidien involuti u sabiex isiru l-verifiki kollha necessarji dwar it-titoli differenti fir-rigward tal-artijiet kollha li gew esproprjati ttiehdu numru ta' snin anke biex gie stabbilit min kienu s-sidien. Ghandu jigi precizat li fl-imkien l-artijiet in kwestjoni ttiehdu artijiet ohra ta' sidien ohra. L-istess xhud qalet li "bi zvista" l-Kummissarju naqas li jiftah il-proceduri quddiem il-Bord kompetenti izda malli l-istess Kummissarju induna mill-ewwel inbdew il-proceduri relattivi. F'dan ir-rigward jirrizulta mill-process stess li ttiehed tul ta' zmien esagerat biex effettivament inbdew l-imsemmija proceduri u effettivament il-proceduri quddiem il-Bord kompetenti gew presentati fit-12 ta' Jannar 2004.

Skond is-socjeta' rikorrenti dan l-agir da parti tal-awtoritajiet koncernati jammonta ghal ksur tad-drittijiet fondamentali taghha billi fl-ewwel lok l-istess awtoritajiet jew ahjar l-intimati naqsu li, fi zmien ragjonevoli, jistabilixxu l-kumpens dovut lir-rikorrenti u naqsu li jghaddu ghall-hlas tal-kumpens relativ u ghalhekk, dejjem skond is-socjeta' rikorrenti, qed jigu lezi d-drittijiet fondamentali ghal smiegh xieraq fi zmien ragjonevoli kif protetti mill-artikolu 39(2) tal-Kostituzjoni ta' Malta u mill-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet Fondamentali tal-Bniedem, kif ukoll billi ma sarx il-hlas ta kumpens u b'hekk ukoll gew lesi d-drittijiet fondamentali tas-socjeta' rikorrenti kif protett mill-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u mill-artikolu 1 tal-ewwel protokoll tal-imsemmija Konvenzjoni Ewropeja.

L-intiamati qed jeccepixxu li l-intimat Avukat Generali mhux il-legittimu kontradittur stante li ma hemm xejn fir-rikors promotur li huwa addebitat jew li jista' jigi addebitat lill-istess intimat. Qed jeccepixxu ukoll li din il-Qorti ghandha tirrifjuta li tittratta u tiddeciedi din il-vertenza stante li s-socjeta' rikorrenti kella mezzi ohra xierqa ta' rimedju ordinarju. L-intimati jissottomettu li lartikolu 22(3) tal-Kap.88 ma jimponix terminu fuq l-awtorita pubblika li fih ghandu jsir ir-rikors quddiem il-Bord ta' Arbitragg dwar l-Artijiet u kwindi, skond l-intimati, l-obbligazzjoni in kwestjoni hi minghajr terminu u l-ezekuzzjoni taghha

thalliet fir-rieda tad-awtoritajiet kompetenti u inoltre hawn japplikaw il-provedimenti tal-paragrafu (b) tal-artikolu 1078 tal-Kodici Civili li jaghtu dritt ta’ azzjoni lil min issubixxa t-tehid tal-proprjeta’ biex il-Qorti tistabilixxi zmien li fih ghandha tigi esegwita l-imsemmija obbligazzjoni.

L-intimati jsostnu li kwantu ghall-pretensjoni tas-socjeta rikorrenti li hi bazata fuq l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni jostaw ghall-azzjoni odjerna d-disposizzjoni tal-Artikolu 47(9) tal-istess Kostituzzjoni. In kwantu gal-pretensjonijiet bbazati fuq l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropeja u l-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni l-azzjoni hija karenti minn fondament guridiku stante illi d-dewmien fir-referenza lill-Bord kompetenti hu dovut ghall-fatt li s-socjeta’ rikorrenti qatt ma esercitat l-imsemmi dritt taghha naxxenti mill-imsemmi artikolu 1078 tal-Kodici Civili u kwindi d-dewmien hu attribwibbli ghall-istess socjeta’ rikorrenti. Kwantu ghall-pretensjonijiet ibbazati fuq l-artikolu 1 ta’ l-Ewwel Protocol ghall-Konvenzjoni Ewropeja u fuq l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni l-azzjoni hi infondata stante li skond il-Kap 88 is-socjeta’ rikorrenti ghandha d-dritt li tigi kompensata tal-valur tal-art esproprijata u inoltre tinghata ukoll l-imghax. Kwindu hemm provediment ghall-kumpens giust kif ukoll ghad-dewmien. Id-dewmien kien dovut ukoll ghall-fatt li parti fl-Avviz ghal Ftehim tad-19 ta’ Gunju 1992 giet nieqsa fil-mori ta’ l-avviz u d-decess taghha ta lok ghal komplikazzjonijiet.

Hu necesarju li jig puntwalizzat li jirrizulta li l-intimat Kummissarju tal-Artijiert beda l-proceduri quddiem il-Bord tletin (30) sena wara li l-art ittiehdet mill-pussess tas-socjeta’ rikorrenti u kwindi l-istess socjeta’ rikorrenti, li sal-gurnata tallum ghada ma nghatatx kumpens, giet imcahhda mit-tgawdija tal-artijiet in kwestjoni ghal tul ta’zmien li jista jinghad li hu konsiderevoli u dan minghajr ma nghatat kumpens. Fl-opinjoni tal-Qorti dan hu dewmien ezagerat u dfinittivament mhux giustifikat.

L-ewwel ser tigi trattata l-eccezzjoni preliminari rigwardanti li l-intimat Avukat Generali mhux il-legittimu kontradittur. Skond il-provedimenti tal-artikolu 181B tal-Kap.12 hu car l-l-intimat Avukat Generali ma kellux jigi

mharrek bhala intimat f'dawn il-proceduri appuntu in vista tal-fatt li gie mharrek ukoll bhala intimat il-Kummissarju tal-Artijiet li hu effettivament il-legittimu kontradittur. Dan qed jinghad ukoll in vista ta' dak kollu li gie premess fir-rikors promotur. Ghaldaqstant ghandu jigi dikjarat li l-intimat Avukat Generali mhux legittimu kontradittur f'dawn il-proceduri u konsegwentement l-istess intimat ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju.. F'dan ir-rigward is-socjeta' rikorrenti ccitat sentenzi moghtija mill-Qrati nostrani li pero' nghataw qabel ma dahal fis-sehh l-imsemmi artikolu 181B u appuntu ghahekk is-sentenzi citati huma sorvolati bl-introduzzjoni tal-istess artikolu.

Kwantu ghall-eccezzjoni fis-sens li din il-Qorti ghandha tiddeklina milli tezercita l-gurisdizzjoni taghha stante li s-socjeta' rikorrenti kella rimedju ordinarju skond dak li hemm provdut fl-artikolu 1078(b) tal-Kodici Civili, hi l-opinjoni ta' din il-Qorti li l-allegati vjolazzjonijiet huma vjolazzjonijiet gravi li fi kwalunkwe kaz jimmeritaw li jigu approfonditi u decizi minn din il-Qorti. Inoltre r-rimedju skond l-imsemmi artikolu ma jistax jinghad li hu wiehed effettiv. Din il-Qorti, kif presjeduta, kella okkazjonijiet fejn ittrattat kawzi fejn kien jirrizulta li nonostante li l-intimiat Kummissarju tal-Artijiet gie ordnat mill-Qorti kompetenti li f'terminu prefiss huwa kellu jinizja l-proceduri quddiem il-Bord kompetenti, huwa naqas li jesegwixxi l-istess ordni. L-artikolu 46 (2) tal-Kostituzzjoni jirreferi ghall-ezistenza ta' "mezzi xierqa ta' rimedju ghall-ksur allegat" Hu assodat fil-gurisprudenza ta' dawn il-Qrati li ir-regola in kwestjoni mhux wahda inflessibbli izda tiddependi fuq id-diskrezzjoni tal-Qorti jekk ghandhiex tiddeklina milli tiehu konjizzjoni tal-allegati vjolazzjonijiet jew le. Gie diversi drabi deciz li fejn ikun jidher li li jista' jkun hemm kaz serju ta' vjolazzjoni ta' drittijiet fondamentali, l-individwu ma ghandux jigi privat mir-rimedju kostituzzjonali jew ir-rimedju taht il-provedimenti tal-Kap.319. Ghal dawn ir-ragunijiet kollha anke din l-eccezzjoni ghandha tigi michuda.

Din il-kawza inbdiet sitta u ghoxrin (26) sena wara li l-artijiet gew esproprjati u l-intimat Kummissarju tal-Artijiet beda l-proceduri quddiem il-Bord kompetenti wara tletin

(30) li ttiehdet l-art in kwestjoni. L-imsemmi Kummissarju kien obbligat li jiftah l-imsemmija proceduri quddiem il-Bord fi zmien ragjonevoli. Almenu erbghin (40) sena wara li ttiehdet il-propjeta' s-socjeta rikorrenti ghada ma rceviet l-ebda kumpens u inoltre jidher li x'aktarx tali kumpens ghadu ma giex stabbilit.

Inoltre hu l-obbligu, naxxenti mill-ligi, inkombenti fuq l-intimat Kummissarju tal-Artijiet li jhallas kumpens xieraq ghall-art li giet esproprjata u l-istess intimat ma jistax jahrab mill-istess obbligu fuq pretest li s-socjeta' rikorrenti naqset li tipprocedi kontra l-istess intimat sabiex jigi ffissat lilu terminu li fih kellu jadixxi l-Bord sabiex principalment jigi stabbilit il-kumpens gust. Ghandu jigi rilevat li bil-ligi in vigore fiz-zmien in kwestjoni s-socjeta' rikorrenti kienet prekluza milli tinizja hi proceduri sabiex jigi stabbilit il-kumpens xieraq. L-obbligazzjoni inkombenti fuq l-imsemmi intimat m'ghandiex titqies, kif qed jippretendi l-istess intimat, li hi minghajr terminu u li l-ezekuzzjoni taghha thalliet esklusivament fir-rieda tal-istess intimat. Fuq kollox hu l-obbligu tal-intimat li jinizja l-proceduri in kwestjoni fi zmien ragjonevoli u dan anke in vista tal-fatt li l-offerta ghar-rigward tal-prezz tkun giet kontestata. Fl-opinjoni tal-Qorti l-intimat ghandu obbligu li kemm jista jkun malajr il-proceduri ta' espropju jigu finalizzati billi jigi pubblikat il-kuntratt relattiv u billi min issubixxa l-espropju jigi moghti l-kumpens gust u xieraq.

Ghar-rigward tal-allegati ksur tad-driittijiet fondamentali tas-socjeta rikorrenti hi l-opinjoni ta' din il-Qorti li d-dewmien inutili biex gew inizjati l-proceduri biex jigi determinat il-kumpens xieraq jammonta ghal ksur tad-dritt tas-socjeta` rikorrenti kif protett mill-Artikolu 6(1) tal-ewwel skeda tal-Kap.319 u mill-artikolu 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta. Dawn il-provedimenti jistipulaw li fid-determinazzjoni ta' drittijiet civili kullhadd hu intitolat ghall smigh imparzjali u pubbliku fi zmien ragionevoli. Kif gia gie rilevat xhud prodotta mill-intimati qalet li kien 'bi svista' li l-intimat Kummissarju tal-Artijiet naqas li jibda l-proceduri in kwestjoni. Kwindi n-nuqqas ma kienx divut ghal dawk ir-ragunijiet li gew indikati fir-risposta tal-intimati. Ghalhekk

minhabba ‘svista’ s-ocjeta’ rikorrenti baqghat ma rceviet ebda kumpens ghal diversi snin.

Ir-rimedju li ghandu jinghata lis-socjeta’ rikorrenti, tenut kont tac-cirkostanzi kollha partikolari tal-kaz, ghandu jiehu l-forma ta’ ammont ta’ flus li ghandhom jithallsu mill-intimat lis-socjeta’ rikorrenti. Din is-somma zgur m’ghandiex tkun il-valur tal-artijiet in kwestjoni u dan peress li, skond il-ligi, is-socjeta rikorrenti ghad trid tithallas il-prezz gust tal-istess artijiet u dan ghandu ukoll jikkomprendi l-imghaxxijiet dovuti skond il-ligi minhabba d-dewmien minn meta ttiehed l-art sakhemm jithallas il-kumpens lis-socjeta’ rikorrenti. Il-kumpens li ghandu jinghata in konsegwenza ta ’ dawn il-proceduri ghandu jirrefletti n-nuqqas tat-tgawdija tal-art minn naha tas-socjeta’ rikorrenti minnghajr ma thallset ebda kumpens. Hu ovvju li ghandha tinghata xi konsiderazzjoni lill-valur tal-art pero’ hu zgur li l-istess valur m’ghandux ikun fattur determinanti fil-likwidazzjoni tal-kumpens. Ghandu jigi ukoll konsidrat it-tul ta’ zmien li ghadda inutilment minn mindu l-art giet esproprjata sakhemm l-intimat beda l-proceduri quddiem il-Bord u sakhemm eventwalment ser jithallas il-kumpens gust lill-istess socjeta’ rikorrenti. Ghandhom jigu ukoll evalwati d-danni sofferti mis-socjeta’ rikorrenti minhabba in-nuqqas tat-tgawdija tal-artijiet in kwestjoni ghal tul ta zmien konsiderevoli. Finalment ghandu jinghata konsiderazzjoni l-fatt li l-artijiet in kwestjoni gew akkwistati bhala fabbrikabbli u kellhom jigu zviluppati ghal uzu kummercjali.

Fin-nota Responsiva taghhom l-intimati jissottomettu li l-gudizzju mhux integru stante li s-socjeta’ rikorrenti qed tezercita azzjoni dwar art illi hija m’hijiex l-uniku sid taghha u li ghalhekk tinhtieg il-presenza fil-kawza tas-sidien l-ohra kollha. Din l-eccezzjoni zgur li m’ghandiex tigi akkolta stante li z-zewg bicciet art in kwestjoni huma esklusivament proprjeta tas-socjeta’ rikorrenti. Hemm nies ohra involuti fl-Avviz ta’ Ftehim stante li l-art giet

espropprjata ma bicciet ta' artijiet ohra li jappartjenu lill-terzi. L-artijiet kollha gew espropprjati bhala territorju shih pero' t-terzi m'ghandhom x'jaqsmu xejn mal-art in kwestjoni. Tant hu hekk illi l-proceduri quddiem il-Bord kompetenti nfethu mill-intimat biss kontra s-socjeta' rikorrenti. Ghandu jigi ukoll rimarkat li l-presenti sentenza tolqot biss il-partijiet f'din il-kawza u terzi ma jistghux jigi effettwati minn din l-istess sentenza. Inoltre jigi rilevat li din il-Qorti mhux ser taghti ebda diposizzjoni dwar l-entita' tal-kumpens li ghandu jinghata ghall-espropju tal-artijiet stante li din il-materja ghandha tigi determinata, skond il-ligiu, mill-Bord kompetenti u jekk is-socjeta' rikorrenti wara li jigi determinat il-kumpens xieraq mill-imsemmi Bord thoss li gew lesi xi drittijiet fondamentali taghha b'din l-eventwali decizjoni hi ghandha f'dan ir-rigward tagixxi skond id-drittijiet li ghandha skond il-ligu.

In vista ta dak kollu li gie premess l-eccezzjonijiet kollha tal-intinmati ghandhom jigu rigettati ad eccezzjoni tal-eccezzjoni rigwardanti l-legittimu kontradittur u f'dan ir-rigward l-intimat Avukat Generali ghandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju. It-talbiet tas-socjeta' rikorrenti jimmeritaw li jigu akkolti u ghalhekk ghandu jigi dikjarat li gew lesi d-drittijiet fondamentali tas-socjeta rikorrenti u bhala rimedju l-intimat Kummissarju tal-Artijiet ghandu jigi ordnat ihallas lis-socjeta' rikorrenti s-somma ta' euro hamsa u ghoxrin elf (€25000) bl-imghaxxijiet kollha legali mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-effettiv pagament.

Ghal dawn il-motivi kollha:-

Tddeciedi billi tilqa l-ewwel eccezzjoni tal-intimati rigwardanti l-illegittimita' tal-persuna fir-rigward tal-intimat Avukat Generali u konsegwentement tillibera lill-istess intimat Avukat Generali mill-osservanza tal-gudizzju. Tiddeciedi ukoll billi tichad l-eccezzjonijiet l-ohra kollha tal-intimati u billi tilqa it-talbiet tas-socjeta' rikorrenti u tiddikjara li gew lesi d-drittijiet fondamentali tas-socjeta'

rikorrenti kif protetti bl-artikolu 1 tal-ewwel protokoll u bl-artikolu 6(1) tal-ewwel skeda tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta u bl-artikolu 37 u 39(2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u dan billi kien hemm dewmien inutili u esagerat da parti tal-intimat Kummissarju tal-Artijiet fl-inizjar tal-proceduri quddiem il-Bord kompetenti u billi l-artijiet gew espropprjati minnhajr ma thallas kumpens lis-socjeta' rikorrenti ghal numru konsiderevoli ta' snin li fihom is-socjeta' rikorrenti ma setghetx tgawdi l-istess artijiet. Tordna li bhala rimedju l-intimat Kummissarju tal-Artijiet ihallas lis-socjeta' rikorrenti s-somma ta' euro hamsa u ghoxrin elf (€25000) bl-imghaxxijiet kollha legali mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-effettiv pagament.

Spejjez kollha kontra l-intimat Kummissarju tal-Artijiet ad eccezzjoni ta' dawk relattivi ghall-intimat Avukat Generali li ghandhom jithallsu mis-socjeta' rikorrenti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------